

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๓๒๔

วันศุกร์ ที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายจรูญ สิมเสถียร	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกฤษณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๒. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๓. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๗. นายปรกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๘. นายธนาวุฒิ สัจจทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายศุภชัย ยาวะประภา	(ลาการประชุม)
๒. นายอัษฎพร จารุจินดา	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวราห์ แห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชษฐา โทณะวนิก

หลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ เป็นการแสวงหาความรู้และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากแก้ไขตามที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ จะทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโทในหลักสูตรใด ๆ ได้ ซึ่งไม่ตรงตามความมุ่งหมายของร่างมาตรา ๒๒ ที่ไม่ต้องการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโทในหลักสูตรต่าง ๆ นอกจากหลักสูตรหรือโครงการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติให้จัดขึ้นโดยเฉพาะผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวจรรยาพร พงศาพิสฤต อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอประเด็นความเห็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประเด็นที่สองว่า ในร่างมาตรา ๒๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๒๒ วรรคสอง เป็นดังนี้ “การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามวรรคหนึ่ง ต้องมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนาจประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ รวมทั้งการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อป้องกันขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อประชาชน” เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการที่ได้ดำเนินการไว้ และร่วมกับองค์กรเครือข่ายในการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนดำเนินการส่งเสริมด้านจริยธรรมเพื่อเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญกำหนดหลักการให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่แล้ว ดังนั้น องค์กรอิสระซึ่งรวมทั้งผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนด

นางสาวจรรยาพร พงศาพิสฤต อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอประเด็นความเห็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประเด็นที่สามว่า ในร่างมาตรา ๓๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๓๒ วรรคสอง เป็นดังนี้ “ก่อนการเสนอแนะตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินที่ อาจ หารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความสามารถ และอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะประกอบด้วย” โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑) เนื่องจากการบัญญัติดังกล่าวจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก เพราะเรื่องร้องเรียนมีเป็นจำนวนมากหากต้องมีการประชุมหารือในทุกเรื่องก่อนการให้ข้อเสนอแนะจะเป็นการกำหนดขั้นตอนที่ส่งผลให้การพิจารณาเรื่องร้องเรียนมีความล่าช้า ประชาชนไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาเดือดร้อนในเวลาอันควร

๒) หากกำหนดให้ต้องมีการประชุมหารือกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกกรณี จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินขาดความเป็นอิสระ โดยไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า การเสนอให้แก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “ต้อง” เป็นคำว่า “อาจ” ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่ต้องการหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในทุกเรื่อง แต่จะมีการหารือเป็นรายกรณีไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตามความมุ่งหมายของร่างมาตรานี้ต้องการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงควรคงคำว่า “ต้อง” ไว้ และแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๒ เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมิผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่มีการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง หรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนาจประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็น

ก่อนการเสนอแนะตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง **ผล** โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความสามารถ และอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะประกอบด้วย

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อรายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามระเบียบที่ออกตามมาตรา ๒๔ (๒) ก็ได้”

นางสาวจรรยาพร พงศาวิสิฏ์ อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอประเด็นความเห็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในประเด็นที่สี่ว่า ในร่างมาตรา ๔๙ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง โดยตัดความว่า “ในการจัดสรรเงินอุดหนุนดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง ประกอบด้วย” ออกโดยมีเหตุผล ดังนี้

๑) เนื่องจากจะทำให้ฝ่ายบริหารสามารถควบคุมงบประมาณ อันเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระ จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๑

๒) ขัดกับหลักสากลของการทำหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งต้องมีความเป็นอิสระทั้งด้านงบประมาณและการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เห็นควรให้ตัดเรื่องการเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีออก เพื่อให้องค์กรอิสระมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง ซึ่งมีประเด็นใกล้เคียงกับความเห็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประธานกรรมการสอบถามว่า หากตัดเรื่องการเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีออกแล้วให้องค์กรอิสระเป็นผู้กำหนดงบประมาณรายจ่ายเอง หากองค์กรอิสระเสนองบประมาณที่มากเกินไป ความจำเป็นจะดำเนินการอย่างไร

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ ชี้แจงว่า ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญผู้ชี้แจงว่า คณะรัฐมนตรีมีกระบวนการตรวจสอบในเรื่องงบประมาณ ทำให้องค์กรอิสระไม่อาจเสนองบประมาณรายจ่ายมากเกินไปจนจำเป็น

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วแต่กรณี ในการจัดสรรเงินอุดหนุนเสนองบประมาณรายจ่ายดังกล่าวให้ต่อคณะรัฐมนตรีผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง ประกอบด้วย”

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ได้มีการกำหนดให้ต้องพิจารณาผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วย จะส่งผลอย่างไรหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า แม้ไม่ได้บัญญัติไว้ในทางปฏิบัติหน่วยงานต่าง ๆ ก็ควรต้องนำผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไปประกอบการพิจารณาในการเสนองบประมาณรายจ่ายด้วย

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า หากไม่ได้บัญญัติให้นำผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมาประกอบการพิจารณาด้วยในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับ อาจทำให้เกิดความลักลั่นได้ ดังนั้น จึงเสนอให้กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่งผลการตรวจสอบไปยังสำนักงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรอิสระ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงบประมาณที่จะต้องดำเนินการในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ให้กำหนดเพิ่มหลักการให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่งผลการตรวจสอบไปยังสำนักงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรอิสระไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

นางสาวจรรยาพร พงศาสิทธิกุล อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอประเด็นความเห็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประเด็นที่ห้าว่า ในร่างมาตรา ๖๐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๖๐ เป็นดังนี้ “มาตรา ๖๐ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการบริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้” เพื่อให้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเพิ่มเติมว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และ” เนื่องจาก

ประเด็นที่สอง ตั้งคณะกรรมการร่วมสองฝ่ายระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะรัฐมนตรี เนื่องจากมาตรา ๓๓ วรรคสอง ได้บัญญัติถึงกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการ และไม่สามารถหาข้อยุติได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามที่เห็นสมควร และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามมติคณะรัฐมนตรี แต่หากเกิดกรณีคณะรัฐมนตรีมีความเห็นไม่สอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน อันจะเป็นเหตุให้ส่งผลเสียหายร้ายแรงและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างองค์กรได้ จึงเห็นควรกำหนดมาตรการหรือกลไกการพิจารณาโดยให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมสองฝ่ายระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะรัฐมนตรี เพื่อหาข้อยุติดังกล่าวก่อนดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่สาม ให้มีการบัญญัติมาตรการคุ้มครองผู้ตรวจการแผ่นดินว่าไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง ดังที่เคยบัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อเป็นการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นที่สี่ ให้มีการบัญญัติมาตรการคุ้มครองผู้ให้ถ้อยคำหรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐานหรือพยานอื่นที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง หรือทางวินัย แล้วแต่กรณี ดังที่เคยบัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอกและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้ถ้อยคำหรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานอื่นที่เกี่ยวข้อง ต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ข้อเสนอในประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องการมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวให้แก่ผู้ร้องเรียนภายในระยะเวลา ๓๐ วัน เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเพื่อให้สามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเป็นส่วนรวมนั้น ไม่สามารถกำหนดเพิ่มได้เพราะผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับศาล ส่วนข้อเสนอประเด็นที่สอง กลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่กำหนดไว้ คือการหารือร่วมกัน ดังนั้น การให้ตั้งคณะกรรมการร่วมสองฝ่ายระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีผลในทางบังคับนั้นจึงไม่สมควร ส่วนข้อเสนอประเด็นที่สาม หากผู้ตรวจการแผ่นดินปฏิบัติหน้าที่เป็นไปโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอยู่แล้ว ส่วนข้อเสนอประเด็นที่สี่ ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการแผ่นดินและกระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอยู่แล้ว

ในการนี้ นายภัทรธำ คำพิทักษ์ กรรมการ เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาร่างมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ความว่า “มีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย” โดยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นความว่า “มีผู้กระทำการอัน **ไม่มี**ชอบด้วยกฎหมาย”

นางสาวอนิษา เกษมสันต์ ณ อยุธยา อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๑ ใช้ความว่า “ไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

นอกจากนี้ นายภัทรธำ คำพิทักษ์ กรรมการ ยังได้หารือต่อที่ประชุมว่า ร่างมาตรา ๑๙ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน มีเนื้อหาที่แตกต่างกับมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดว่า “ในกรณีที่มีเสียง

เท่ากันให้ประธานคณะกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด” จึงควรปรับปรุงแก้ไขความในร่างมาตรา ๑๙ หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกำหนดเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดความในวรรคสองเพื่อให้ผู้ร้องขอต้องแสดงหลักฐานตามวรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตาม อาจปรับปรุงความในวรรคสองให้เหมาะสมได้

นางสาวจรรยาพร พงศาวิสุทธิ์ อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง ของร่างมาตรา ๑๙ เป็นดังนี้ “เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ตรวจการแผ่นดินผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (๒) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็วในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานคณะกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด”

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๑๗ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่กำหนดในลักษณะว่า ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกา และประธานศาลปกครองสูงสุดตั้งบุคคลมาทำหน้าที่เป็นกรรมการการเลือกตั้งชั่วคราวให้ครบเจ็ดคนนั้น อาจมีเนื้อหาขัดแย้งกับมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า มาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดชัดเจนว่า “ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ถ้ามีจำนวนเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ให้นำความในมาตรา ๒๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๗ วรรคสอง ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีเนื้อหาที่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากเป็นไปตามมาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปรับปรุงเนื้อหาในร่างมาตรา ๑๙ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และตรวจทานความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งฉบับ

ต่อจากนั้น ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่ร่างมาตรา ๒๘ เป็นต้นไปสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๒๘

“มาตรา ๒๘ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดหนึ่งอย่างหนึ่งใดดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภรรยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะ**ผู้ขัดขวาง**เป็นพยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน เว้นแต่การรู้เห็นเหตุการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานใน**เคยมมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาคดี**กระบวนการ**ทวงหนี้**บัญญัติตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย **หรือเคยแสดงความคิดเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิเป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีข้อนี้**

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดี**อยู่ในระหว่างคดีพิจารณาคดี**ที่ตุลาการนั้นเอง สามมี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามมี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามมีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามมีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

นายธนาววัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๘ ค้างการพิจารณาจากการประชุมครั้งที่แล้วในประเด็นเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในร่างมาตรานี้ได้นำเหตุคัดค้านมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยตัดเรื่องผลประโยชน์ได้เสียในคดีออก อย่างไรก็ตาม เห็นว่าเรื่องการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาเป็นกรณีไป เช่น ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีเรื่องผลประโยชน์ก็ไม่ควรให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกกระทบสิทธิและเสรีภาพอาจมีส่วนได้เสียในเรื่องผลประโยชน์ อาทิ กรณีการยุบพรรคการเมือง ก็อาจให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เรื่องเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้นำมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยตัดเรื่องผลประโยชน์ได้เสียในคดี การเป็นทนายความให้กับคู่ความ และการเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ ออก

ประธานกรรมการสอบถามว่า กรณีที่คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องสอบถามมายังศาลรัฐธรรมนูญ และปรากฏว่าบุคคลในคณะรัฐมนตรีบางคนมีความสัมพันธ์กับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เช่น เป็นภริยาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จะถือเป็นเหตุแห่งการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญท่านนั้นหรือไม่ ทั้งนี้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญว่าเหตุใดร่างมาตรา ๒๘ จึงไม่นำเหตุแห่งการคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในกรณีที่ผู้พิพากษามีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องอยู่ในคดี กรณีที่ผู้พิพากษาเคยเป็นทนายความของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาแล้ว และกรณีที่ผู้พิพากษาเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้หรือเป็นนายจ้างของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มากำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๘ และเสนอให้รอการพิจารณาร่างมาตรานี้

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ เสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๒๗ วรรคสอง เป็นดังนี้ “ในกรณีที่มิใช่ข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. รอการพิจารณาร่างมาตรา ๒๘

๒. แก้ไขร่างมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณี^๑ขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มาตรา ๒๙

“มาตรา ๒๙ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป”

ประเด็นการพิจารณา

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๙ มีเนื้อหาเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและเป็นไปตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๙ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๐

“มาตรา ๓๐ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย

(๑) ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ชี้แจงว่า มีผู้เสนอความเห็นว่า ควรกำหนดให้มีบทรองรับการกระทำใดๆ ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้าน ว่าการดำเนินการของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้ดำเนินการไปก่อนมีคำร้องคัดค้านนั้นย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไป เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๐ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๑

“มาตรา ๓๑ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๐ (๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นรายตุลาการ”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๑ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันจันทร์ ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๐๕ นาฬิกา

นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมมาธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์